

Carl von Clausewitzia Katajanokan Karimosalissa

Toukokuun 16. päivänä 2008 Kanta-Helsingin Reservinupseerit olivat järjestäneet kerhoillan Karimo-salissa. Esitelmän pitäjäksi oli pyydetty Saksan sotilasasiamies, everstiluutnantti Joachim Timmer.

Alustavasti piti käsitellä myös vapaussotaa, mutta aiheen laajuuden vuoksi keskityttiin aluksi Saksan turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan. Kuulijakunta edusti hyvin eri ikäluokkia.

Pöydän puhdistaminen

Esitelmän alkuosa käsitteli taustaa illalle ja sen pääaiheelle. Pian yleisön keskuudesta esitetyt kysymykset siirsivät painopisteen turvallisuuspolitiikan mielenkiintoisimpiin kysymyksiin. Kuulijakunnan taholta todettiin Suomen pääkaupunkiseudun lehdistön harjoittaneen itsesensuuria aikaisempina vuosikymmeninä.

Everstiluutnantti Timmer totesi, että hänen lausumansa eivät kaikki edusta Saksan virallista linjaa vaan myös henkilökohtaisia näkemyksiä.

Tämän jälkeen kävimme esitelmän lomassa läpi keskeisiä kysymyksiä ja siihen saatuja nopeita vastauksia, joista tässä kirjoituksessa on vain pieni osa.

Saksan asema

Saksa taloudellinen asema on myös riippuvainen tuontiraaka-aineista ja energiasta, mikä on realiteetti. Sillä itsellään ei ole mainittavia isoja raaka-ainevaroja teollisuutensa turvaamiseksi. Sen vuoksi Saksa on kiinnostunut stabilisoimaan ja turvaamaan Euroopan tilannetta,

Kiina

Kiina on nousemassa kansainvälisessä politiikassa ja taloudessa esille. Henkilökohtaisesti Timmer piti tätä taloudellisena haasteena muille maille ja arveli Kiinan olevan tulevaisuuteen orientoitunut politiikassaan.

Kiina kyky myös kopioida tuotteita on hyvin suuri. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että se voi perustaa tuotantolaitoksen, joka voi alkaa tuottamaan käytännöllisesti mitä tahansa uutta tai meillä jo tunnettua teollista tuotetta. Niiden laatustandardi voi olla erilainen, mihin on totuttu.

Sen aseteollisuus on merkittävää, samoin sen kyky lähettää huomattavia määriä sotilaita haluamaansa kohteeseen.

Kiina ei kuitenkaan ole lähitulevaisuudessa vielä merkittävä sotilaallinen toimija globaalisti.

Venäjä

Venäjän poliittinen tilanne on sikäli stabiili, että siellä toimii omanlaisen kontrolli koko ajan.

Venäjä voi käyttää öljyä, kaasua ja raaka-aineita myös poliittisena painostuskeinona.

Yleisö esitti kysymyksen vuoden takaisesta iskusta Viron hallintoa ja pankkeja kohtaan, joka eri lähteiden osalta oli todettu tapahtuneen Kremlistä. Samalla kysyttiin, voitiinko tällaista toimenpidettä tulkita 5. artiklan mukaiseksi sodan aloittamiseksi, jos se kohdistuu Nato-maahan.

Sotilasasiamies Timmer totesi asiaan liittyneen paljon erilaisia yksityiskohtia ja kertoi useita esimerkkejä.

Saksan osalta päätös itse sotatilasta ratkaistaisiin parlamentissa omana kysymyksenä.

Kuulijakunta esitti kysymyksen myös mahdollisesta ydinaseiskusta Berliiniin ja Saksan puolustautumisesta.

Vastaus tuli selvästi. Asia käsiteltäisiin Natossa ja Euroopan unionissa. Samalla todettiin, että sotilaallisessa ratkaisussa Yhdysvaltojen asema olisi keskeinen. Myös sen poliittinen ja taloudellinen apu olisivat merkittäviä.

Venäjän osalta olisi tärkeää, että sillä olisi luotettava poliittinen järjestelmä eikä vain sattumanvarainen poliittinen valtakoneisto.

Eestin asema

Eestin puolustusvoimat tukeutuvat merkittävästi Natoon ja Yhdysvaltoihin, sinne on myös siirtymässä uusia toimintoja. Sen panostus Irakissa ja Afganistanissa on merkittävä ja joukot hyvin koulutettuja.

Pronssipatsaskiista ja hyökkäys Viron viranomaisten tietoverkkoihin sekä sen suunnittelu tuli esille keskustelussa ja kuulijat arvioivat Venäjän olleen toimeenpanijan. Everstiluutnantti Timmer toi esille sen, että asiaan liittyi paljon yksityiskohtia ja siten ei ole selvitetty täysin, kuka tai mikä on ollut toimeenpanija.

Energiäkysymys

Saksa on riippuvainen tuontienergiasta. Gerhard Schröderillä on hyvät suhteet sekä Venäjän talousmahteihin että sotilaisiin. Kuvaannollisesti Venäjä pyrkisi olemaan luotettava soutumiehistön jäsen.

Kuulijoiden kommentteissa tuli esille Schröderin syvä taloudellinen oma sidonnaisuus venäläisiin energiaoligarkeihin ja Putiniin.

Kysymyksenä esitettiin, voisiko kaasuputki olla casus belli Itämeren alueella, mitä esitelmöitsijä ei pitänyt aivan mahdollisena.

Suomi

Everstiluutnantti Timmer piti Suomen puolustusvoimia hyvinä, mutta Hornet-koneita tulisi päivittää edelleen. Saksa-Hollanti-Suomi välinen yhteistyö osoitti suomalaisten erinomaisen englannin kielitaidon, yhteensopivuuden ja johtamisen operaatiotasolla EUBG 1/2007:ssä.

Hallinnossa suomalaisilla viranomaisilla on hyvät valmiudet kriisinhallintaan eri ministeriöiden välillä.

Kuulijat esittivät kysymyksen siitä, mikä oli Suomen asema 1970-1980-luvuilla Naton sotapeleissä, johon Timmer totesi, että vaikka Suomi oli neutraali se laskettiin Nato-ystävällisiin maihin.

Väliajan kommentteja

Venäjän asemaa Suomen lähinaapurina käsiteltiin väliajalla ja kuulijat toivat esille, että olimme olleet sodissa keskimäärin joka seitsemäs vuosi Venäjää vastaan 1300-luvulta lähtien. Suomi oli kuulunut ensin katolisen kirkon vaikutuspiiriin, sitten Ruotsi-Suomeen, mikä aikakausi loppui hyvin heikkoon ja taitamattomaan Ruotsin ulkopolitiikkaan sekä sen armeijan epäonnistumiseen vuosina 1808-1809. Tämä oli ehkä myös alku lausumalle - ”Ruotsi taistelee viimeiseen suomalaiseen.”

Vapaussodassa 1918 punaisten tuki tuli Venäjältä ja heillä oli sotilasneuvonantajina venäläistä upseeristoa ja venäläisiä oli myös muissa keskeisissä sotilastehtävissä punakapinallisilla. Valkoisten voitto ei ollut varmaa, koska Venäjän tuki kapinallisille oli huomattavaa ja maassa oli 70 000–90 000 venäläistä sotilasta. Punakapinallisten sodankäyntiä johdettiin Pietarista Karjalan rintaman osalta Stalinin ja Leninin takaamina.

Vuonna 1939 Venäjä halusi Stalinin etupiiriä Suomessa kokonaan itselleen. Suomelle toinen maailmansota 1939-1944 oli puolustautumista Venäjää vastaan ja taistelua menetetyistä alueista sekä tarpeeton verinen sota saksalaisia vastaan Lapissa venäläisen valvontakomission jäsenten vaatimusten vuoksi. Valtioiden välisten liittoumien synty oli toisen maailman sodan aikana ideologisesti hyvin kirjava, joka seurasi sittemmin sodan ja voittajan lakeja.

Suomi ja Nato

Saksan sotilasasiamies totesi myös väliajan päätyttyä, että Suomella on ehkä kaikkein pisin sotakokemus venäläisiä vastaan ja on ymmärrettävää, että luottamus voi olla vaikeata suomalaisille historiallisen kokemuksen vuoksi.

Everstiluutnantti Timmer toi kuitenkin esille, että Natoon liittyminen on puhtaasti Suomen sisäinen asia. Suomella tulisi olla asiassa selvä päätöksentekoprosessi. Kenenkään ulkopuolisen ei tulisi puuttua siihen.

Suomessa tulisi keskustella yhä syvemmin omasta historiastaan ja Natosta Timmerin mukaan. Kuulijoiden mukaan se oli varsin perusteltua, etenkin poliittisen itesensuurin vuoksi, mitä Suomessa valtalehdistö on harjoittanut.

Venäjä ei tukisi jäsenyyttä sekä se voisi käyttää raaka-aine- ja öljyvaroja muussa kuin kaupallisessa merkityksessä. Energia olisi yksi politiikan väline. Joka tapauksessa Venäjä ei tuntisi asemaansa miellyttäväksi Naton läheisyydessä.

- Nato-ostoslista
- Osallistuminen Natoprosessiin hakemalla jäsenyyttä olisi jo merkittävä asia. Siihen liittyy poliittinen polku, josta ei voi hypätä pois ilman poliittisia seuraamuksia Timmerin mukaan.
- Tällä hetkellä Suomella on oma päätöksenteko omaa puolustuspolitiikkaansa kuuluvissa asioissa. Suomen tulisi hänen mukaansa ottaa huomioon kunkin jäsenmaan halu suojella omaa maatansa, jolloin olisi kysyttävä, kuinka realistinen olisi Naton apu.
- Natossa päätöksenteko on poliittista ja Suomen hallituksella tulisi olla ”shopping list” eli päätöksenteko ei olisi yksin suomalaisilla ja päätöksenteko olisi neuvotteluprosessin tulos, jossa meillä tulisi olla selvät vaatimuksemme.
- Periaatteellinen tausta
- Mikäli Natolta pyydetäisiin apua, olisi sen oltava myös uskottava ja sen on oltava valmis reagoimaan esitelmän pitäjän mukaan. On selvää, että jäsenmaille on niiden oma puolustus tärkein. Suomelle on siten ratkaisevan tärkeätä, tukevatko eri hallitukset ristiriitaisten intressien vallitessa Suomea ilman ehtoja.
- Naton uskottavuus perustuu siten sen reagoimisvalmiuteen ja sen on puolustettava sen jäsenmaahan kohdistuvaa hyökkäystä vastaan, jos se haluaa olla uskottava.
- Everstiluutnantti Timmer toi myös esille Kainuun Sanomissa 16.4.2008 esittämänsä kannan, jonka mukaan Suomi saisi sotilaallisessa konfliktissa EU:n jäsenenä turvatakuut hänen mielestensä.
- Saksan armeija
- Vasta aivan lopussa käsiteltiin Saksan armeijaa ja sen tämän hetkisiä muutoksia. Tavoitteena on ollut operatiivisen kyvyn lisääminen.
- Kansainvälisiin tehtäviin on varattu 34 000 sotilasta, 14 000 miestä kriisin hallintaan jopa viidelle eri alueelle sekä 1000 sotilasta kansallisiin evakuointioperaatioihin.
- Taistelujoukot ja niiden verkostotyöskentely on mahdollista yksittäisestä taistelijasta yksikön komentajaan saakka.
- Kriisinhallintajoukot toimivat tilanteissa, joissa uhka on asymmetrinen ja myös niiden verkostoitumisen on oltava riittävää.
- Ilmakuljetusprikaati – tuli ja liike
- Suomalaisille tuttu tuli- ja liike toteutuvat hyvin motorisoidussa ilmakuljetusprikaatissa, jossa on taistelu-, kuljetus ja yhteyshelikoptereja, yhteensä 146 helikopteria, 68 Wiesel 1 + 2 panssarivaunua, kahdeksan heitinajoneuvoa, 14 panssaroitua kuljetusajoneuvoa sekä 161 Mungo -tyyppistä kuljetusautoa miehistöä varten.

Ominaista prikaatin joukoille on suuri nopeus ja merkittävä operatiivinen liikkuvuus.

On todettava, että prikaatiin lähempi esittely olisi tarpeellista, sillä sen sisältämä tuli ja liike palvelevat nopeatempoista taistelua määrätystä kohteesta eikä sille riittänyt nyt tarpeeksi aikaa. Prikaatin rakennekaavion purkaminen toisi monelle joukkueenjohtajalle ja komppanianpäällikölle lisäpohdintaa.

Yhteenveto

Kanta-Helsingin reservinupseerit kiittävät esitelmöitsijää everstiluutnantti Joachim Timmeriä avoimesta keskustelusta, jossa sovellettiin Carl von Clausewitzin ajatusta politiikan ja sodan nivoutumisesta toisiinsa käyttämällä apuna tämän päivän turvallisuuspoliittisia elementtejä.

Toisaalta kiitämme yleisöä, joka edusti hyvin kaikkia ikäluokkia. Yleisön kysymykset olivat sotilaallisesti koruttomia ja ne tehtiin ilman poliittisia selityksiä.

Yhdessä esitelmöitsijän kommenttien kanssa käsitelimme Suomen ja Naton asemaa. Puoleltamme on todettava, että Suomi on kriisitilanteessa aina osana suurta kansainvälistä kriisiä, jolloin EU:n turvakuut eivät riitä, mikä tuli esille epäilevinä hiljaisina murahduksina käsiteltäessä Euroopan Unionin turvakuuta.

Suomi on kokenut sodan painostuspolitiikan välineenä, kun Neuvostoliitto julisti sodan Suomelle vuonna 1939. Se jatkui politiikkana koko kylmän sodan ajan eikä ole merkkejä vielääkään siitä, että politiikan ja sodan kytkös olisi irrotettu toisistaan. Venäjän politiikassa ei ole sinänsä mitään uutta suomalaisille. Se on vain osoittanut meille oman sotilaallisen moraalimme ja puolustustahtomme merkityksen ja sivistyneiden demokraattisten liittolaisten tarpeen.

Jari Ora
puheenjohtaja, Kanta-Helsingin reservinupseerit ry.
yliluutnantti